

Invloed van Franse cultuur op de Nederlandse

Frankrijk en het Frans hebben veel invloed uitgeoefend op de Nederlandse taal en op veel aspecten van de Nederlandse cultuur, zoals rechtspraak, architectuur, muziek en beeldende kunst.

“Je maintiendrai” (Ik zal handhaven) luidt de Nederlandse wapenspreuk. Frans was tot het begin van de twintigste eeuw de taal van de elite in Nederland en de rest van Europa.

Frankrijk en het Frans hebben op heel verschillende gebieden in de afgelopen eeuwen veel invloed gehad. Sinds de vroege Middeleeuwen is Frankrijk door de omvang van zijn grondgebied en de grootte van zijn bevolking een factor van belang geweest in de Europese verhoudingen. In de 17e, 18e en begin 19e eeuw was het zelfs de grootste mogendheid op het vasteland van Europa. Voor de ene grote Europese staat die hij nastreefde ontwierp Napoleon ook één wetgeving. Ons Burgerlijk Wetboek is daar nog een overblijfsel van. Zo'n anderhalf eeuw later waren het weer twee Fransen, Jean Monnet en Robert Schuman, die in 1950 het initiatief namen voor wat nu de Europese Unie heet.

(Code Napoléon)

De Franse cultuur deed zich gelden in de politiek, maar ook in de literatuur, de architectuur, muziek, toneel en beeldende kunst, en op het gebied van mode en gastronomie. En dat is nog steeds het geval.

(Voltaire)

Franse taal en letteren oefenden steeds grote invloed uit. Al in de 13e eeuw hadden beroemde heldenzangen als het Roelantslied, allerlei Karelromans en schelmenverhalen als Van den Vos Reynaerde tegenhangers in het Frans. Renaissancedichters van de Pléiade beïnvloedden Nederlandse dichters als Karel van Mander en Coornhert, en ook Vondel kende het werk van zijn Franse collega's.

(Reynaert)

Frans auteurs schreven door de eeuwen heen over de mens en zijn plaats in de wereld. Rabelais, en later Fénelon, Balzac, Flaubert, Zola, Céline, Sartre, Camus, de Beauvoir, Modiano en Eric-Emmanuel Schmitt om maar enkelen te noemen, werden allen in Nederland gelezen en in het Nederlands vertaald. Ook op theatergebied gaf Frankrijk lange tijd de toon aan. Molière, Racine en Corneille waren ver over de grenzen van Frankrijk bekend. Diderot in de achttiende eeuw, en een eeuw later Hugo en Musset, schreven vernieuwend theater. In de vorige eeuw baarden de in het Frans schrijvende auteurs Ionesco en Beckett opzien met hun voor die tijd schokkende toneelteksten. Ze werden overal in Europa, en ook bij ons, veelvuldig opgevoerd.

De Romaanse, gotische en barokarchitectuur inspireerden de negentiende-eeuwse architect Viollet-le-Duc tot zijn neoklassieke ontwerpen. Die vindt men terug in details van Pierre Cuypers' Rijksmuseum en in de Beurs van Berlage. Ook hedendaagse Franse architecten inspireren hun Nederlandse collega's en bouwen voor Nederlandse opdrachtgevers. Van Christian de Portzamparc kun je in Parijs de Cité de la Musique bewonderen, maar ook het winkel- en wooncentrum De Citadelle in Almere.

Op muzikaal gebied was Europa in de 17e en 18e eeuw sterk op Frankrijk gericht. De "Franse stijl" van Lully werd door opvolgers en leerlingen over heel Europa verspreid. Ook andere muziekstijlen en -vormen komen uit Frankrijk, zoals de suite en de ouverture. Veel muziektermen zijn uit het Frans afkomstig. Berlioz was grondlegger van het orkest zoals wij dat kennen, en hij schreef vernieuwende

(Film 'Le Roi danse')

opera's en symphonieën. Ook om andere muziekgenres is Frankrijk bekend, zoals de negentiende-eeuwse operettes van Offenbach of de avant-gardisten Debussy en Satie.

Later heeft het Franse "klassieke" chanson de wereld veroverd: Charles Trenet, Juliette Gréco, Edith Piaf, Jacques Brel en Georges Brassens inspireren nog steeds veel muzikanten. De hedendaagse Franse muziek is heel divers: van de Parijse Gainsbourg via het Mediterrane Les Nègresses Vertes naar het Bretonse Manau.

Franse danskunst, van de hofdansen onder Lodewijk XIV tot de hedendaagse danskunst van Maurice Béjart en Maguy Marin, is internationaal bekend.

Frans schilders waren bepalend voor de stijl van hun tijd. Georges de la Tour met zijn schilderijen met kaarslicht, Watteau met zijn maniëristische, Eugène Delacroix met zijn romantische en Gustave Courbet met zijn realistische werken, Manet en andere impressionisten, ze kenden ook in Nederland hun navolgers. Cézanne en Gauguin waren net als Vincent van Gogh baanbrekers voor de kunst.

(Zadkine)

Parijs bleef tot diep in de jaren vijftig van de 20e eeuw centrum van de schilderkunst. Vandaar al die buitenlandse kunstenaars die daarheen trokken, zoals Pablo Picasso, Piet Mondriaan en Karel Appel.

Wie kent niet de dikke dames van beeldhouwster Niki de St Phalle? Voor Rotterdam ontwierp Ossip Zadkine het beeld "De verwoeste stad", en in Arnhem staat een reuzenhert van de Franse beeldhouwer Pompon. Maar ook Franse beeldhouwwerken uit vroeger eeuwen zijn internationaal bekend. We denken aan de Lion de Belfort van Bartholdi, de denker van Rodin, of de schitterende sculpturen van de fontein van Versailles. Over fontein gesproken: kent u die van het kunstenaarsrechtspaar Tinguely-St Phalle bij het Centre Beaubourg in Parijs?

De chaise longue van Le Corbusier prijkt in menige Nederlandse huiskamer. Claude Garamond, een in zijn tijd toonaangevende Parijse letterontwerper, leeft voort in het naar hem genoemde lettertype. Kijkt u maar eens naar het instellingenlijstje van uw tekstverwerker ...

“French design”, of het nu om meubels, serviesgoed, toiletartikelen, tassen en schoenen of parfumflesjes gaat, is altijd in trek geweest. Dat geldt ook voor modeontwerpen. De invloed van Frankrijk op de mode blijkt alleen al uit het grote aantal Franse termen dat we gebruiken: tailleur – kostuum – pantalon – haute couture. Al in de 17e eeuw was Frankrijk met zijn hofleven bepalend voor het modebeeld in Europa. Tegenwoordig is de Franse invloed op modegebied minder sterk, maar Frankrijk blijft op dat gebied wel toonaangevend. De grote namen van de Franse mode vindt u op: www.modeaparis.com/ .

Veel Franse wetenschappers hadden invloed op de ontwikkeling van nieuwe theorieën op hun vakgebied. Louis Becquerel, en Pierre en Marie Curie waren de eersten van wel vijftig Fransen die de Nobelprijs ontvingen. De veldtopograaf Tranchot maakte aan het begin van de 19e eeuw

nauwkeurige kaarten van het gebied tussen Maas en Rijn. Jean-Baptiste Colbert zorgde onder Lodewijk XIV ervoor, dat het met de Franse economie beter ging. Dat deed hij overigens onder andere door de import van buitenlandse (en vooral Nederlandse) producten te belemmeren. René Descartes, een Franse filosoof en wiskundige, woonde en werkte 20 jaar in Nederland. Roland Barthes was met zijn structuralistische analyses van grote invloed op de internationale literatuurcritiek en –theorie in de tweede helft van de 20e eeuw. En Blaise Pascal kennen wij als schrijver van filosofische werken en wiskundige theorieën, maar ook omdat hij de eerste mechanische rekenmachine ontwierp.
(Marie Curie)

Hierboven staat een lang niet volledige, niet-chronologische en wat willekeurige weergave over de betekenis van de Franse taal en cultuur. Maar de Franse taal en cultuur beperken zich lang niet alleen tot “la France métropolitaine”. Ook in andere landen van Europa en in andere werelddelen is Frans de voertaal, en heerst een Franstalige cultuur. Dat noemen we “la francophonie”, waar in een ander deel van de website het een en ander over gezegd wordt.

Frankrijk speelde eeuwenlang een dominante rol in onze Europese geschiedenis, op politiek gebied èn door zijn taal en cultuur. Kennis van het Frans kan nog steeds onze leefwereld enorm vergroten en verrijken.